

מסורת הש"ס

א) פסחים לא: גיטין לו. קדושין ט: ב"מ פב, ט מדרים לג: ב"ק ט: ב"מ כט. פס, א [ב"מ קיא], ד' ב"ב קד;

‏‏

תורה אור השלם

1. הַשֵּׁב תִּשְׁבּוּ לֹא אֶת הָעֵבֶט כּבֹּא הַשֶּׁמֶשׁ וְשָׂבֵב בְּשִׁלְמָתוֹ וּבִרְכָּךְ וְלֹךְ תִּהְיֶה צְדָקָהּ לִפְנֵי יי אֱלֹדֶיךָ: דברים כד יג

‏‏

מוסף רש"י

שקונה משכון. לכל מילי להמחייב באונסין (ב"מ פב.) כל ימי הלואה המשכון קני לו ואם נאנס חייב באונסין, שאטו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכר שפטורין באונסין, אלא ללו ברשותו ובשמירתו עומד (פסחים לא.). ולך תהיה צדקה. בהשגח העובט כתבי, אי אמרת קונה משכון איכא נדקה בזה שכינה ששכ מנין, על שלו שכב (שם.) שמשכנו שלא בשעת הלואה. דהא קרא במשכנו ע"י שליח ב"ד כתיב, דכתיב לעיל מניה בחוק תעמוד ומוקמינן לה בשליח ב"ד, וההוא ודאי קני, דלגובינא שקליה וליכא לדמוייה למשכנו בשעת הלואתו, ובהך פלוגתא דר' אליעזר התלוה על המשכון קתני (ב"מ פב.) ובשומר אבדה קמיפילגי. דטעמא דר' עקיבא דמשום כשומר שכר מלוה והשקם בהנאה פטור מן המלוה, דאי בעי לא יהיב ריפתא לענא (שם.) ושומר אבדה, שגלא אצדה והכניסה אל תוך ביתו, דכתיבי (דברים כג) ואספתו אל תוך ביתך (שם) ובעיזי ב"ק נו.). כשומר חנם. ואטו חייב אלא בפשיעה (ב"מ כט.).

בדלא שוי שיעור וזוי. עסקינן: ובדשמואל קמיפלגי. רבי אליעזר לית ליה דשמואל דמשכון שאינו שזה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים הלכך שומר חנם הוא עליו וישבע שלא פשע ושאינו ברשותו ויטול כל מעותיו ור' עקיבא כשמואל סבירא ליה שלשם משכון קבלו אבל הלווהו אלף זוז בשטר אפילו רבי אליעזר מודה שהמשכון שקיבל אחרי כן לשם משכון קבלו שהרי אינו צריך לו לזכרון דברים שהשטר לו לראיה: ה"ג אי דלא שוי **שיעור** וזוי דר"ע לים להו דשמואל ובדרכי יצחק קמיפלגי. רבי אליעזר לית ליה דרבי יצחק ואינו עליו אלא שומר חנם ואף על פי שהוא משכון גמור: אימור דאמר רבי יצחק **שמשכנו שלא בשעת הלואתו**. כגון על ידי ב"ד דבכחי משתעי קרא דכתיב לעיל מיניה בחוק תעמוד והאיש וגו' ואמר מר א' זה שליח ב"ד: כשומר

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

בדלא שוי שיעור וזוי. עסקינן: ובדשמואל קמיפלגי. רבי אליעזר לית ליה דשמואל דמשכון שאינו שזה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים הלכך שומר חנם הוא עליו וישבע שלא פשע ושאינו ברשותו ויטול כל מעותיו ור' עקיבא כשמואל סבירא ליה שלשם משכון קבלו אבל הלווהו אלף זוז בשטר אפילו רבי אליעזר מודה שהמשכון שקיבל אחרי כן לשם משכון קבלו שהרי אינו צריך לו לזכרון דברים שהשטר לו לראיה: ה"ג אי דלא שוי **שיעור** וזוי דר"ע לים להו דשמואל ובדרכי יצחק קמיפלגי. רבי אליעזר לית ליה דרבי יצחק ואינו עליו אלא שומר חנם ואף על פי שהוא משכון גמור: אימור דאמר רבי יצחק **שמשכנו שלא בשעת הלואה** משכנו בשעת הלואה מי אמר אלא משכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא לא פליגי דאית להו דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלואתו ובשומר דאיתמר ^טשומר אבדה רבה אמר כשומר חנם ורב

מאי טעמיה דרבי אליעזר אלא לאו בדלא שוי שיעור וזוי ובדשמואל קא מיפלגי לא בדלא שוי כ"ע לית להו דשמואל והכא בדשוי שיעור וזוי ובדרבי יצחק קא מיפלגי ^טדאמר רבי יצחק ״מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר וְלֹךְ תִּהְיֶה צִדְקָה אִם אֵינוֹ קוֹנֶה מִשְׁכּוֹן צִדְקָה מִנִּין לוֹ מִכֶּאֱן לְבַעַל חוֹב שֶׁקוֹנֶה מִשְׁכּוֹן לִימָא דרבי יצחק תנאי היא ותיסברא אימור דאמר רבי יצחק שמשכנו שלא בשעת הלואה משכנו בשעת הלואה מי אמר אלא משכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא לא פליגי דאית להו דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלואתו ובשומר דאיתמר ^טשומר אבדה רבה אמר כשומר חנם ורב

מד.

מאי לאו בדלא שוי. פירש בקונטרס דרבי אליעזר לית ליה דשמואל דמשכון שאין שזה כל החוב אין אדם מקבלו אלא לזכרון דברים בעלמא משמע אבל אם שזה כל החוב מודה רבי אליעזר דאזדו מעותיו וי"ס שכתוב בהם בפירוש היכי דמי אי דשזוי מאי טעמא דרבי אליעזר וקשה דצפרק האומנין (ב"מ דף פב. ושם) מסיק מתניתין דהתם דלא כרבי אליעזר ולוקמה ככ"ע ובדשוי וי"ל דהתם לפי המסקנא דלא איירי רבי יצחק אלא שלא בשעת הלואתו שאין לחלק בין שזי צין לא שזי שאם ימחייב בדשוי משום דרז יוסף א"כ דדלא שזי נמי יפסיד כנגד המשכון אבל הכא השתא ס"ד דרבי יצחק איירי אפילו בשעת הלואתו הלכך מודה רבי אליעזר דשזי אבל לא שזי הוי וזכרון דברים בעלמא ולא שייכא התם דר' יצחק. ומיהו תימא כיון דרבי יצחק גזירת הכתוב היא מה לי שזי מה לי לא שזי אטו משום דלא שזי לא קרי ביה השז תשיז את העצוט ולך תהיה נדקה ועוד דמסיק בסוף ותסבירא

דלא שזי דרבי יצחק כו' ומעיקרא פשיטא ליה דבשזי יודה ר"א משום דר' יצחק על כן נראה גירסת הספרים דגרסי מאי לאו דלא שזי פי' מאי לאו אפי' דלא שזי דרבי עקיבא אית ליה דהפסיד כדשמואל ורבי אליעזר לית ליה דשמואל ואפי' בדשזי ר' אליעזר דאזדו מעותיו משום דאורחא דמילתא כשהלוה בשטר שאין נותן לו משכון באותה שעה והוי שלא בשעת הלואתו וקני משכון מדרבי יצחק וכי מוקי פלוגתייהו דרבי יצחק לא פליג ר' אליעזר אדרכי יצחק אלא בשעת הלואתו אבל שלא בשעת הלואתו מודה ר' אליעזר ולא הוי השתא אצדו מעותיו דבסיפא כאזדו מעותיו דרבי עקיבא דההיא דרבי עקיבא אצדו אפי' דמים הימירים על המשכון ובסיפא דוקא שכנגד המשכון דהא הוי טעמא משום דקנה משכון דכרבי יצחק כדפרישית ומה שפירש בקונטרס בסיפא שיש שטר אין צריך משכון לזכרון דברים אבל דרישא שאין שטר הוי משכון לזכרון דברים ולא לגובינא אין נראה לפרש כך דלמאי דמוקי לה דפליגי בדשזי ליכא למימר לזכרון דברים תפיס ליה דהא לכ"ע אין משמט אפי' משכנו בשעת הלואה כדפרישית בגיטין (דף לו. ד"ה שאט) וכלל שעה (פסחים דף לא: ד"ה בדרכי') : **לא בדשוי** וקמיפלגי בדרבי יצחק. תימה דלימא דבהא פליגי דמר סבר כיון דשזי תפיס ליה בצביל החוב ורבי אליעזר סבר אע"ג דשזי לא נקיט ליה לענין שיפסיד החוב אבל דדלא שזי כ"ע לית להו דשמואל ולפרי"ח דמוקי שמואל דפרשים ניתח דכיון דאפי' בדפרשים לית להו דשמואל סבירא הוא דבשזי בסתם לא תפיס ליה לענין שיפסיד החוב באצידת המשכון: **צדקה מנין**. דלא מקריא נדקה אלא"כ מחסרו ממון: **במכאן אבע"ח** שקונה משכון. נראה דאין מתחייב באונסין אלא הוי כמו שומר שכר דמכוחת ס"פ האומנין (ב"מ דף פב. ושם) דבעי לאוקמא הא דמתן הלווה על המשכון ש"ש במשכנו שלא בשעת הלואתו וכדרכי יצחק וכן מוכח בה"ג דשומר שכר הוי: **שומר אבירה רב יוסף אמר בו' ורבה אמר בו'**. פסק ר"ח דהלכה כרז יוסף דאמר צפרק אין בין המודר (מדים דף לג.): דכ"ע אית להו פרוטה דרז יוסף ואין נראה ראהי משס כלל דרבה נמי מודה דאי אמי עניא דלא בעי למיחז ליה דאטו מי לית ליה העוסק בהנאה פטור מן המלוה אלא דס"ל דמשום הנאה פורתא כותא דלא שכיחא לא תשיז שומר שכר וקאת משמע בחלו מציאות (ב"מ דף לא. ושם) דהלכה כרז יוסף גזי ההיא דדריש התם השז תשיז אין לי אלא לנזיתו לגינתו ולחורבתו מנין ת"ל תשיבם מ"מ ודייק סתמא דהש"ס ה"ד אי דמינטרא פשיטא אי דלא מינטרא אחאי לעולם דמינטרא והא קמ"ל דלא צעינן דעת בעלים וכדרכי אלעזר והיינו כרז יוסף דמכוחת בריש הכונס (ב"ק דף נ. ושם) דפריך מינה רבה לרז יוסף ובעי למידק דמרבינן חורבתו שאינה משתמרת דאי משתמרת היינו ביתו אלמא שומר חנם הוי ומשני רז יוסף לעולם דמינטרא וכרכי אלעזר וי"ל דרבה קיבלה מרז יוסף משום דלדידיה נמי לא ניחא דהא מודה רבה לרז יוסף צבעלי חיים דנקטו להו יגירי ברייתא דבעו נטירותא יתירתא כדאמר התם וקרא צבעלי חיים כתיב לא תראה את שור אחיך והיה צריך לדחוק דרצוייא דקרא אוכן תעשה לשמלתו קאי אי נמי בצפותין ועוד דהוה צריך לומר דאסמכתא בעלמא היא דהא טעמא דרבה דהוי ש"ח משום דמאי הנאה קממטי ליה אי"נ אינטריך קרא לאשמועינן דלא נישציהי ש"ש משום פרוטה דרז יוסף או משום דרחמנא שעצדיה בע"כ ועי"ל דרבה לא קיבלה אלא מתחלה לא עלה על דעתו להוכיח דינו מזה אלא לאסמכתא בעלמא נקט קרא לזכריו ובזרייתא דהכונס (שם) דדריש מקרא דהוי ש"ח אסמכתא היא ורבה נמי מודה דעיקר קרא לא אתא אלא כדרכי אלעזר כדמסיק הש"ס צפרק אלו מציאות (ב"מ דף כט. ושם) וסוגיא דהתם אחיא נמי כוותיה וה"פ אי דמינטרא למר מגניבה ולמר מפשיעה פשיטא דלאשמועינן דש"ח הוי לא אינטריך קרא כדפרי' ומינטרא דאלו מציאות לרבה כלא מינטרא דהכונס (ב"ק דף נ. ושם) ולפירוש הקונטרס נראה היה דהלכה כרז יוסף דפירש לימא דרז יוסף תנאי היא ומילתיה דרבה ודאי תנאי היא דר"ע דכ"ע לית ליה דרבה וקי"ל כר"ע אבל אין לפרש כן אלא אדרבה אית לן למימר דרבה ודאי לאו תנאי היא אלא כ"ע אית להו דרבה ובדשמואל קמיפלגי ור"ע מודה דש"ח הוי על המשכון מה שהוא יותר על החוב אבל כנגד החוב מפסיד מטעמא דשמואל אפי' לפרי"ח אע"ג דלא פריש כמפורש דמי כדפרי' לעיל ומתני' דסלק הלויאתי עליו צ"ל דאזד המשכון היינו בפשיעה דאי לאו הכי לא היה מחייב במה שהוא יתר על החוב ואדרבה יש להוכיח דהלכה כרבה כדמסיק הש"ס בהאומנין (ב"מ דף פב. ושם) אלא מחוררתא מתני' דלא כרבי אליעזר והשתא לוקמה ככ"ע לרז יוסף במלוה שא"צ למשכון אלא משום דקי"ל כרבה דמסיק אליבא דהלכתא ועוד ראהי מפרק א"מ (שם דף כט. ושם) גזי פלוגתא דרבי טרפון ור"ע דמה יהיו דמים מוכח בגמ' לרז יוסף דמשום דשזר ליה רצנן לאישתמושי בזה הוי עלייהו שואל ובס"פ המפקיד (שם מג.) גזי מפקיד מעות אצל שולחני ס"ל לר"נ דקיימא לן דהלכתא כוותיה בדניי דאף ע"פ שמשתמש בזה לא מחייב באונסין והיינו דלא כרז יוסף ואין לחלק משום דגזי אצידה בלא"ה הוי ש"ש בלא היתר תשמיש לפיכך על ידי היתר תשמיש נעשה שואל דאטו אם יוסף שכר לש"ש יעשה שואל ועוד דקי"ל י' כרבה לגזי רז יוסף צר משהד ענין ומחאה אע"פ שיש מפרשים דהיינו דוקא צבילי דבצא בתרא ליתא דצפרק מי שאלחו (גיטין דף עד: ושם) פריך והא קי"ל כרבה והשתא הא דאמר' צפ"ק דפסחים (דף ה:) גזי חמץ כיון דאילו מיגניז או מיתביז ברשותייכו קאי כדידכו דמי היינו מיגניז או מיתביז באונס דאי לא מחייב באונסין אפי' מתייב באחריות גניבה ואצידה אין זקוק לצער דאי לאו הכי ישראל שהלוה לעכו"ם על חמלו יאסר בהנאה בלא דר' יצחק ורצנן נמי אחאי פליגי שהרי חייב באחריות גניבה ואצידה מדשמואל דקיימא לן כוותיה כיון דקיימא לן כרבה אלא ודאי כיון דלא מחייב באונסים לא מיקרי חמלו מיהו מדרבי יצחק אע"ג דלא מחייב באונסים כדפרי' לעיל אסור בהנאה כיון דקני ליה והוי שלו אבל שומר לא מחייב לצער אם לא מקבל עליו אחריות אונסים מיהו אי הוה פסקינן כרז יוסף לא היינו צריכין לומר שצריך אחריות אונסים לענין חמץ דאינטריך דרבי יצחק פליגי דאסור חמלו של עכו"ם הממושכן ציד ישראל דפרוטה דרז יוסף לא שייך דעכו"ם דליכא מלוה ועוד דאפי' שומר שכר גמור לעכו"ם לא מחייב דגזי שומרים כתיב רעהו ואיכא למעוטי עכו"ם כמו הקדש ובה"ג בהלכות פסח כתז דחייב לצער אם קיבל אחריות דגניבה ואצידה: ורב

עין משפט
גר מצוה

פג א מוי פ"י מהל'
שכירות הלכה א' עין
בהשגות ובמ"מ סמג עשין
דז טו"שע חו"מ ס"י עב
ספינ ב:

‏‏

רבינו חננאל
בהא קתני ר' אליעזר ישבע ויטול מעותיו. ואי בדלא שזו שיעור וזוי בהא לימא רבי עקיבא יכול לומר לו כלום הלוייתי אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותי' אלא לאו בדלא שזו שיעור וזויה. ובדשמואל פליגי בדפריש רבי עקיבא אית ליה הא דשמואל ואמר כיון דפריש וקבליה הא קבליה. ור' אליעזר לית ליה הא דשמואל ואפילו בדפריש. ודחינן כולי עלמא לית להו דשמואל ואצ"ג דפריש וקבליה ולא כלום הוא. והכא בדשוי שיעור וזוי. ובדרכי יצחק פליגי דאמר מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר ולך תהיה צדקה. אם אינו קונה צדקה מנין. אלא מכן לבעל חוב שקונה משכון. וכשמחזירו לבעליו ממונו נותן לו לפיכך כתיב וצ"ג דרבי יצחק. ר' אליעזר לית ליה: ודחינן וכי הא דר' יצחק תנאי היא ואמרין ותסברא וזה ר' יצחק לאי אמר אלא כשמשכנו שלא בשעת הלואתו דכתיבי: קראי כי תשה בריע' וגר' משכנו בשעת הלואתו מי אמר ר' יצחק שקונה משכון. אלא ח' (קשאי להו לרבנן הא דתנן (שבועית פ"י מ"ב) המלוה את חבריו על המשכון והמוסר שטרותיו לבי"ד אין משמטין מאי טבמא דהא משכנו בשעת הלואה היא. וקאמרין (גיטין לז.) הא מני ר' יצחק היא דאמר בעל חוב קנה משכון ט'. לימא דר' יצחק תנאי היא ופרקינן לא) בשמשכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא לא פליגי דקונה משכון. והכא במשכנו בשעת הלואתו. ובשומר אבדה פליגי. רבה אמר כשומר חנם.

א) בלשון זה נמצא ג"כ בחי' הריי' מניג' וצ"ל כפן ע"י שם היטב וקלת משמע שם שהרי תבוא בנא' ואולי דהוא הספס מרבנן סבוראי וצ"ע.

ב) בלן חסר סיוס קטואי וז' ואמנם בחי' הריי' מניג' וצ"ל הובא בשלימות ע"ש.